

Oefeningen over het thema 'democratie en rechtsstaat'

Het begrip 'rechtsstaat' verduidelijken, ligt niet voor de hand. In een rechtsstaat is het recht de norm, niet de wil van een dictator, een partij of verantwoordigde burgers. In een rechtsstaat bestaan wettelijke regels die zowel gelden voor de onderdanen als voor de regeerders. Een rechtsstaat aanvaardt het recht als het hoogste gezag.

Jongeren opvoeden tot actieve burgers, betekent ook dat jongeren inzicht hebben in hoe een democratische rechtsstaat werkt en de vaardigheden hebben om eraan deel te nemen. Als burger kunnen jongeren verantwoordelijkheden opnemen, in het bijzonder in de school en/of de jeugdvereniging. Vanaf 18 jaar worden ze ook voor hun politieke verantwoordelijkheid gesteld: zij kunnen deelnemen aan het beleid van het land. We willen stimuleren dat die deelname meer wordt dan het (niet) uitbrengen van een stem.

Leerling

Oefening 1. De Rokeach-test: Hoe democratisch ben ik? *

De Amerikaanse socioloog M. Rokeach ontwierp een test om na te gaan in hoever een persoon democratisch is ingesteld.

Ken bij iedere stelling je cijfer toe (denk niet te lang na; je eerste idee is meestal het eerlijkst):

Nr. stelling						
-3	-2	-1	0	1	2	3
<i>volsterkt oneens</i>	<i>sterk oneens</i>	<i>eerder oneens</i>	<i>geen mening</i>	<i>eerder eens</i>	<i>sterk eens</i>	<i>volsterkt eens</i>

1. Als ik de kans ertoe had, dan zou ik de wereld een grote dienst bewijzen.
2. Slechts in de mate dat men zich inzet voor een ideaal of een doel, wordt het leven zinvol.
3. Er zou zoveel gedaan moeten worden en er is zo weinig tijd.
4. De edelste regeringsvorm is de democratie en de hoogste vorm van democratie is geregeerd worden door een intellectuele elite.
5. Mijn bloed begint te koken als iemand koppig weigert toe te geven dat hij of zij verkeerd is.
6. Het is niet meer dan normaal dat iemand veel beter op de hoogte is van ideeën waarin hij gelooft dan van ideeën die hij bestrijdt.
7. Al bij al is de wereld waarin wij leven, een erg eenzaam oord.
8. Het allerergste wat iemand kan doen, is in het openbaar die mensen aanvallen die in hetzelfde geloven als hijzelf.
9. Eigenlijk is een mens maar een hulpeloos en armzalig wezen.
10. Eigenlijk kun je het best vrienden kiezen die dezelfde smaak en ideeën hebben als jijzelf.
11. Ik zou graag iemand hebben die me kan zeggen wat ik moet doen als ik persoonlijke problemen heb.
12. Er zijn mensen die ik haat om hun overtuigingen.
13. Als er in een groep te grote meningsverschillen bestaan, zal de groep wel snel uit elkaar vallen.
14. Er zijn maar twee soorten mensen, zij die voor de waarheid zijn, en zij die ertegen zijn.

15. De enige manier om te weten wat er in onze gecompliceerde wereld omgaat, is te vertrouwen op leiders of experts die ons vertrouwen waard zijn.
16. In een hevige discussie ben ik meestal zo sterk bezig met wat ik ga zeggen, dat ik vergeet te luisteren naar wat de anderen zeggen.
17. Tot een compromis komen met je tegenstander is gevaarlijk, want het is meestal een verraad aan de eigen zaak.
18. De meeste mensen weten gewoon niet wat goed is voor hen.
19. Hoewel het belangrijk is dat alle groepen streven naar vrije meningsuiting, kan men spijtig genoeg niet aan alle groepen vrije meningsuiting toestaan.
20. Als ik me eenmaal begin op te winden in een discussie, kan ik niet stoppen.
21. Uiteindelijk bestaat er waarschijnlijk maar één waarheid.
22. De meeste mensen trekken zich van een ander juist niets aan.
23. In een discussie vind ik het dikwijls nodig enkele keren hetzelfde te zeggen, om zeker te zijn dat men mij verstaan heeft.
24. Iemand die zich voor alles en nog wat interesseert, heeft meestal een zwakke persoonlijkheid.
25. De meeste mensen die over maatschappelijke problemen spreken, weten spijtig genoeg niet waarover ze het hebben.

Bereken nu je score aan de hand van de volgende puntentoekening

-3	-2	-1	0	1	2	3
1 punt	2 punten	3 punten	4 punten	5 punten	6 punten	7 punten

Mijn punten per stelling									
Stelling nr.	Punten	Stelling nr.	Punten	Stelling nr.	Punten	Stelling nr.	Punten	Stelling nr.	Punten
1		6		11		16		21	
2		7		12		17		22	
3		8		13		18		23	
4		9		14		19		24	
5		10		15		20		25	

Mijn score is (totaal aantal punten): ..... / 175.

Betekenis van jouw score bij de Rokeach-test

Met deze test gaat Rokeach in feite na hoe dogmatisch iemand is. Dogmatisme ("er bestaat één en maar één waarheid, nl. de waarheid die ik ken") houdt verband met een autoritaire, niet-democratische houding.

Let echter op voor te vlugge conclusies. Uitersten (een lage score of een hoge score) hebben zowel voordelen als nadelen.

Dogmatisme (hoge score) is nadelig voor een democratie, maar het tegenovergestelde, Relativisme ("er zijn verschillende waarheden afhankelijk van hoe je een zaak bekijkt") en scepticisme ("er bestaat geen waarheid die we kunnen kennen") zijn dat eveneens.

Lees maar eens het volgende commentaar bij de scores:

a) score tussen 25 en 81:

Je bent weinig dogmatisch. Je staat open voor andere meningen, waarden en overtuigingen. Je ziet de werkelijkheid rondom jou zoals ze zich aandient en niet door de gekleurde bril van je eigen wensen of waarden. Je hebt de gewoonte meer op je eigen innerlijke stem te vertrouwen dan op een autoriteit buiten jezelf. Je kunt je gemakkelijk neerleggen bij een meerderheidsbesluit en bent vrij meegaand in discussies. Pas op dat je niet al te meegaand bent, weet waarvoor je staat en verdedig je stelling. Het gevaar bestaat dat je over je heen laat lopen of de beslissingen overlaat aan enkele doordrijvers.

b) score tussen 81 en 138:

Je bent een beetje dogmatisch. Je reageert niet altijd soepel en genuanceerd op nieuwe informatie, op andere standpunten. Voor anderen is het vaak voorspelbaar hoe je zult reageren. Toch ben je bereid je standpunten te herzien indien nodig en rekening te houden met andere belangen en ideeën in een beslissingsmoment. Je bent er sterk van overtuigd dat jouw mening de beste is en dat kan je helpen je stelling goed te verdedigen en invloed te hebben op de besluitvorming.

c) score hoger dan 138:

Je bent behoorlijk dogmatisch. Je gelooft sterk in het bestaan van één waarheid en je hebt het geluk deze waarheid gevonden te hebben. Wegens jouw sterke overtuiging is het moeilijk de waarde te ontdekken van andere standpunten. Daarom vecht je voor jouw kijk op de zaak, het is gewoon te belangrijk. Je bent niet geneigd tot compromissen. Je ervaart die als een verraad aan de eigen zaak. Het positieve van zo'n houding is de gedrevenheid die ze met zich meebrengt, je zet je honderd procent in voor je zaak. Een nadeel is dat zo'n houding weegt op een democratische besluitvorming.

 U vindt deze oefening in 'Didactische map 7 juni 2009. Vlaamse en Europese verkiezingen', pagina 19 in het leerlingengedeelte.

U kunt deze oefening downloaden op www.dekrachtvanjestem.be, rubriek Lesvoorbereidingen – bezoek voorbereiden.